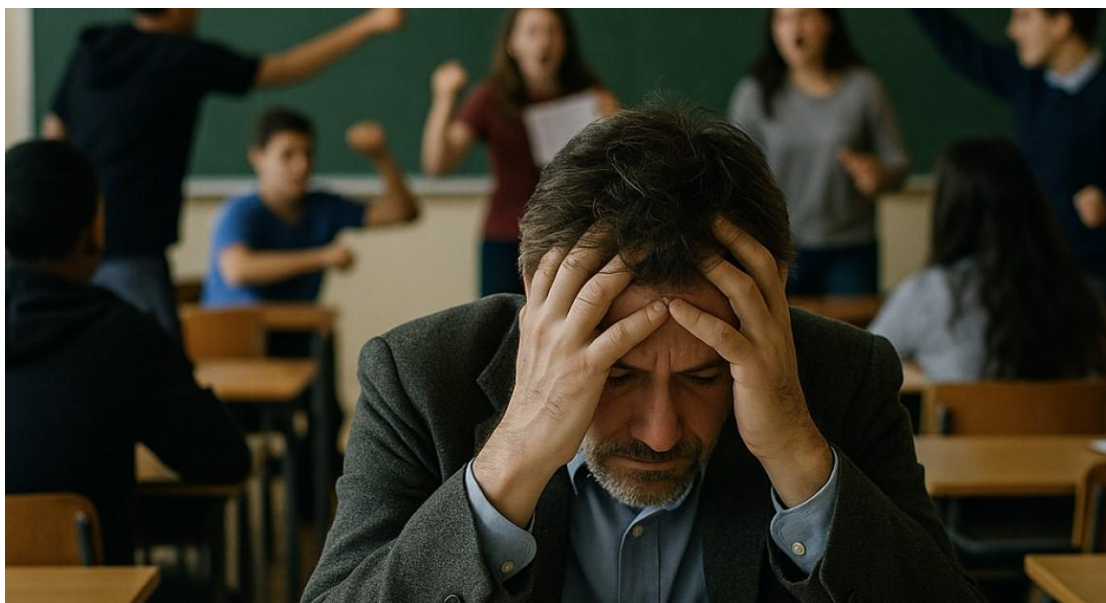

Γιατί έχει απαξιωθεί το επάγγελμα του εκπαιδευτικού

Το 2015 η βρετανική εφημερίδα Guardian δημοσίευσε ένα εκτενές ρεπορτάζ για ένα φαινόμενο που ήδη τότε προκαλούσε ανησυχία στο εκπαιδευτικό σύστημα της Μεγάλης Βρετανίας: τις ολοένα αυξανόμενες ελλείψεις εκπαιδευτικών στα σχολεία.

Πίσω από τους αριθμούς κρύβονταν ανθρώπινες ιστορίες εξουθένωσης. Οι εκπαιδευτικοί που μίλησαν στην εφημερίδα περιέγραφαν μια επαγγελματική καθημερινότητα που ελάχιστα θύμιζε το λειτούργημα που είχαν ονειρευτεί όταν επέλεγαν να γίνουν δάσκαλοι και καθηγητές.

Το βασικό τους παράπονο δεν ήταν μόνο οι χαμηλές αποδοχές. Ήταν κυρίως το γεγονός ότι η διδασκαλία είχε αρχίσει να χάνεται κάτω από ένα βουνό γραφειοκρατίας.

«Κανείς δεν έγινε εκπαιδευτικός για να συμπληρώνει κουτάκια σε φόρμες», έλεγαν χαρακτηριστικά πολλοί από αυτούς.

Οι ώρες διδασκαλίας μέσα στο σχολείο ήταν μόνο ένα μέρος της εργασίας τους. Ακολουθούσαν ατελείωτες ώρες στο σπίτι για προετοιμασία μαθημάτων, **αξιολογήσεις, εκθέσεις προόδου, διοικητικές υποχρεώσεις, ηλεκτρονικές καταχωρίσεις και διαρκή παραγωγή εγγράφων** που απαιτούσε το εκπαιδευτικό σύστημα.

Το αποτέλεσμα ήταν πολλοί εκπαιδευτικοί να εργάζονται πολύ περισσότερο από το τυπικό ωράριό τους χωρίς αντίστοιχη οικονομική ή επαγγελματική αναγνώριση. Ταυτόχρονα, οι μισθοί δεν συμβάδισαν με τις αυξημένες απαιτήσεις του επαγγέλματος. Για αρκετούς νέους εκπαιδευτικούς η οικονομική πίεση ήταν τέτοια ώστε αναγκάζονταν να αναζητούν και δεύτερη εργασία τα απογεύματα ή τα Σαββατοκύριακα για να καλύψουν βασικές ανάγκες διαβίωσης.

Η συνέπεια ήταν εντυπωσιακή αλλά και ανησυχητική.

Ο μέσος εργασιακός βίος ενός εκπαιδευτικού στα σχολεία της Μεγάλης Βρετανίας είχε περιοριστεί περίπου στα πέντε χρόνια. Χιλιάδες νέοι δάσκαλοι και καθηγητές εγκατέλειπαν το επάγγελμα πολύ νωρίς, πριν προλάβουν να αποκτήσουν την εμπειρία που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί μέσα στις σχολικές αίθουσες.

Η εξέλιξη αυτή δημιούργησε ένα φαύλο κύκλο. Όσο περισσότεροι εκπαιδευτικοί αποχωρούσαν, τόσο μεγαλύτερο γινόταν το φορτίο για όσους παρέμεναν. Και όσο αυξανόταν το φορτίο, τόσο περισσότεροι επέλεγαν να φύγουν.

Δέκα χρόνια αργότερα, η συζήτηση αυτή μοιάζει εξαιρετικά επίκαιρη και για πολλές άλλες χώρες. Οι δυσκολίες προσέλκυσης και διατήρησης εκπαιδευτικών δεν συνδέονται μόνο με τον αριθμό των προσλήψεων ή των διορισμών. Συνδέονται με τις πραγματικές συνθήκες εργασίας μέσα στα σχολεία, με το επίπεδο των αποδοχών, με τον σεβασμό στο επάγγελμα και με το αν ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να αφιερώσει τον χρόνο του σε αυτό που αποτελεί τον πυρήνα της αποστολής του: τη διδασκαλία και τη στήριξη των μαθητών.

Το βρετανικό παράδειγμα δείχνει ότι, όταν η γραφειοκρατία, η επαγγελματική εξουθένωση και η οικονομική πίεση κυριαρχούν, ακόμη και ένα από τα σημαντικότερα επαγγέλματα μιας κοινωνίας δυσκολεύεται να προσελκύσει νέους ανθρώπους.

Και ίσως αυτό να αποτελεί το σημαντικότερο μάθημα: τα σχολεία δεν χρειάζονται μόνο εκπαιδευτικούς. Χρειάζονται εκπαιδευτικούς που μπορούν να παραμείνουν στο επάγγελμα, να εξελιχθούν και να προσφέρουν χωρίς να εξαντλούνται από **ένα σύστημα που τους ζητά διαρκώς περισσότερα δίνοντας ολοένα λιγότερα.**

Ελλάδα: 20.000 εκπαιδευτικοί δεν κατέθεσαν καν αίτηση για πρόσληψη. 5+1 λόγοι που το επάγγελμα που κάποτε ήταν όνειρο δεν προσελκύει πια.

Κάποιες φορές οι αριθμοί μιλούν πιο δυνατά από οποιαδήποτε πολιτική δήλωση, κυβερνητική εξαγγελία ή συνδικαλιστική καταγγελία. Και ο αριθμός των αιτήσεων που κατατέθηκαν φέτος στις προκηρύξεις του ΑΣΕΠ για τους πίνακες κατάταξης των εκπαιδευτικών είναι ένας από αυτούς τους αριθμούς που δεν μπορούν να αγνοηθούν. Σε σύγκριση με την αντίστοιχη διαδικασία του 2023, περίπου 20.000 λιγότεροι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί υπέβαλαν αίτηση για να ενταχθούν στους πίνακες από τους οποίους πραγματοποιούνται οι προσλήψεις αναπληρωτών και οι μόνιμοι διορισμοί στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Το γεγονός αποκτά ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα αν αναλογιστεί κανείς ότι οι συγκεκριμένοι πίνακες ανανεώνονται μόνο κάθε τρία χρόνια και αποτελούν τη μοναδική ουσιαστικά «πύλη εισόδου» στο δημόσιο σχολείο για χιλιάδες πτυχιούχους καθηγητικών και παιδαγωγικών σχολών.

Το ερώτημα επομένως είναι αναπόφευκτο: γιατί δεκάδες χιλιάδες νέοι επιστήμονες, που μέχρι πριν λίγα χρόνια θεωρούσαν την εκπαίδευση μια ασφαλή και αξιοπρεπή επαγγελματική επιλογή, σήμερα επιλέγουν να μείνουν εκτός της διαδικασίας;

Η απάντηση δεν βρίσκεται σε έναν μόνο λόγο. Βρίσκεται στη συσσώρευση πολλών παραγόντων που τα τελευταία χρόνια μετατρέπουν σταδιακά το εκπαιδευτικό επάγγελμα σε μια όλο και λιγότερο ελκυστική επιλογή.

Οι μισθοί που δεν επιτρέπουν αξιοπρεπή διαβίωση

Πρώτος και πιο εμφανής λόγος είναι οι οικονομικές απολαβές. Ένας νεοδιόριστος ή αναπληρωτής εκπαιδευτικός καλείται σήμερα να ζήσει με αποδοχές που συχνά κινούνται στα όρια της οικονομικής επιβίωσης, ιδιαίτερα όταν υπηρετεί μακριά από τον τόπο κατοικίας του. Στις περισσότερες τουριστικές περιοχές, στα νησιά αλλά και σε μεγάλα αστικά κέντρα, το κόστος στέγασης έχει εκτιναχθεί σε πρωτοφανή επίπεδα. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις αναπληρωτών που καταβάλλουν πάνω από το μισό μισθό τους μόνο για ενοίκιο, ενώ αρκετοί αναγκάζονται να συγκατοικούν ή να διαμένουν σε ακατάλληλες συνθήκες προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν οικονομικά. Για έναν νέο άνθρωπο που έχει αφιερώσει χρόνια σπουδών, έχει αποκτήσει μεταπτυχιακά προσόντα ή ακόμη και διδακτορικό τίτλο, η προοπτική ενός τέτοιου επαγγελματικού ξεκινήματος δεν λειτουργεί πλέον ως κίνητρο.

Ο διορισμός μακριά από το σπίτι παύει να θεωρείται θυσία

Για δεκαετίες οι εκπαιδευτικοί αποδέχονταν ως δεδομένο ότι θα χρειαστεί να υπηρετήσουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους. Σήμερα όμως οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες έχουν αλλάξει δραματικά. Η ανάγκη διατήρησης δύο κατοικιών, η αδυναμία δημιουργίας οικογένειας, η συνεχής μετακίνηση από περιοχή σε περιοχή και η πολυετής αναμονή για μετάθεση λειτουργούν πλέον αποτρεπτικά για χιλιάδες νέους πτυχιούχους. Πολλοί προτιμούν να αναζητήσουν εργασία στον ιδιωτικό τομέα, ακόμη και εκτός του αντικειμένου των σπουδών τους, παρά να μπουν σε έναν κύκλο διαρκούς επαγγελματικής και προσωπικής αβεβαιότητας.

Το σχολείο αλλάζει και μαζί του αλλάζει ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Πίσω όμως από τα οικονομικά δεδομένα κρύβεται μια βαθύτερη μεταβολή. Πολλοί εκπαιδευτικοί αισθάνονται ότι το σχολείο δεν είναι πια το ίδιο σχολείο που ονειρεύτηκαν όταν επέλεξαν τις σπουδές τους. Η αύξηση της γραφειοκρατίας, οι συνεχείς πλατφόρμες, οι καταχωρίσεις, οι εκθέσεις, οι δείκτες, οι αξιολογήσεις, τα σχέδια δράσης και οι διοικητικές υποχρεώσεις δημιουργούν την αίσθηση ότι ο εκπαιδευτικός μετατρέπεται σταδιακά σε διαχειριστή εγγράφων και όχι σε παιδαγωγό. Το μάθημα, η προετοιμασία, η ουσιαστική επαφή με τους μαθητές και η δημιουργική εκπαιδευτική διαδικασία συχνά φαίνεται να υποχωρούν μπροστά σε ένα διαρκώς αυξανόμενο διοικητικό φορτίο.

Η απώλεια του παιδαγωγικού νοήματος

Ίσως το πιο ανησυχητικό στοιχείο να είναι αυτό που πολλοί εκπαιδευτικοί περιγράφουν ως «απώλεια νοήματος». Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού ήταν παραδοσιακά συνδεδεμένο με την προσφορά, τη δημιουργία, τη διαμόρφωση

προσωπικότητων και τη χαρά της διδασκαλίας. Σήμερα αρκετοί αισθάνονται ότι ο χρόνος και η ενέργειά τους καταναλώνονται σε δραστηριότητες που βρίσκονται μακριά από τον πυρήνα της εκπαιδευτικής αποστολής. Όταν η δημιουργία αντικαθίσταται από τη διαχείριση διαδικασιών, η ελκυστικότητα του επαγγέλματος μειώνεται αναπόφευκτα.

Οι δυσκολίες μέσα στις σχολικές αίθουσες

Την ίδια στιγμή οι συνθήκες μέσα στις τάξεις γίνονται όλο και πιο απαιτητικές. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αντιμετωπίσουν περιστατικά σχολικής βίας, ψυχολογικών δυσκολιών μαθητών, κοινωνικών προβλημάτων, συγκρούσεων με γονείς και αυξανόμενων προσδοκιών από την κοινωνία. Συχνά αισθάνονται ότι οι ευθύνες που τους ανατίθενται πολλαπλασιάζονται χωρίς να συνοδεύονται από την αντίστοιχη θεσμική υποστήριξη. Η επαγγελματική εξουθένωση δεν αποτελεί πλέον εξαίρεση αλλά ολοένα συχνότερη πραγματικότητα.

Το κλίμα φόβου και οι πειθαρχικές διώξεις

Σε αυτό το περιβάλλον προστίθεται και η αίσθηση αυξημένης επιτήρησης που διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια. Οι συνεχείς αναφορές σε πειθαρχικές διαδικασίες, καταγγελίες, μηνύσεις, απολογίες και διώξεις εκπαιδευτικών, ανεξάρτητα από την έκβαση κάθε υπόθεσης, δημιουργούν σε πολλούς την αίσθηση ότι το σχολείο μετατρέπεται σταδιακά σε έναν χώρο αυξημένης πίεσης και μειωμένης επαγγελματικής ασφάλειας. Το κλίμα αυτό λειτουργεί αποτρεπτικά για όσους σκέφτονται να ακολουθήσουν το επάγγελμα.

Ένα μήνυμα που δεν πρέπει να αγνοηθεί

Οι περίπου 20.000 λιγότερες αιτήσεις δεν αποτελούν απλώς μια στατιστική μεταβολή. Αποτελούν ίσως το πιο καθαρό μήνυμα που έχει στείλει τα τελευταία χρόνια η ίδια η κοινωνία προς την εκπαιδευτική πολιτική. Όταν λιγότεροι νέοι άνθρωποι επιθυμούν να εργαστούν στο σχολείο, το πρόβλημα παύει να αφορά μόνο τους εκπαιδευτικούς. Αφορά το ίδιο το μέλλον της δημόσιας εκπαίδευσης. Και όταν αυτοί οι άνθρωποι αρχίζουν να λιγοστεύουν, τότε το πραγματικό ερώτημα δεν είναι γιατί μειώθηκαν οι αιτήσεις στον ΑΣΕΠ. Το πραγματικό ερώτημα είναι ποιος θα διδάσκει τα παιδιά μας τα επόμενα χρόνια.

Δημοσιευμένο στις στο:

https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/518561_otan-oi-ekpaideytikoi-egkataleipoun-sholeio-bretaniko-paradeigma-kai-ta-minymata